

УДК 330.111.8:330.111.62:330.161

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВІДТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ТА ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

DOI 10.30838/ P.ES.2224.290818.14.173

Смєсова В. Л., к.е.н.*ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»*

У статті обґрунтовано механізм дії і хід процесу відтворення економічних відносин, який забезпечується на основі вирішення протиріччя між потребами і наявними ресурсами для їх задоволення, продуктивних сил і виробничих відносин, економічних інтересів суб'єктів та їх груп, розв'язання яких знаменує відновлення економічних відносин. Визначено сутність відтворення економічних відносин та з'ясовано місце економічних інтересів у даному процесі. Введено у науковий аналіз категорію «відтворення економічних інтересів», що представляє собою економічний процес, заснований на циклічному русі і взаємодії інтересів як форми прояву і реалізації відтворення економічних відносин, який розкриває їх економічний зміст і еволюцію та будується на стійкості привласнення-відчуження і змінності якісних параметрів відносин власності, зумовлених розвитком продуктивних сил та суб'єктивних умов їх реалізації. Обґрунтовано його системну функцію і суспільну роль.

Ключові слова: відтворення, власність, економічні відносини, економічні інтереси, продуктивні сили

UDC 330.111.8:330.111.62:330.161

INTERRELATION OF REPRODUCTION OF ECONOMIC RELATIONS AND ECONOMIC INTERESTS

DOI 10.30838/ P.ES.2224.290818.14.173

Smiesova V., PhD in Economics*Ukrainian State Chemical Technology University, Dnipro*

The article substantiates the mechanism of action and the process of reproduction of economic relations, which is provided on the basis of resolving the contradiction between needs and resources for their satisfaction, productive forces and production relations, economic interests of subjects and their groups, the solution of which marks the renewal of economic relations. The essence of the reproduction of economic relations is determined and the place of economic interests in this process is clarified. The category “reproduction of economic interests” is introduced into scientific analysis, which is an economic process based on cyclical movement and interaction of interests as a form of manifestation and realization of reproduction of economic relations, which

reveals their economic content and evolution and is based on the stability of appropriation, alienation and variability of quality parameters property relations due to the development of productive forces and the subjective conditions for their implementation. The system function and social role is grounded.

Keywords: reproduction, property, economic relations, economic interests, productive forces

Актуальність проблеми. Людина здійснює економічну діяльність і реалізує інтереси в рамках наявних виробничих відносин, зумовлених продуктивними силами. Тому через відносини з іншими людьми вона втілює свої інтереси і створює основу для задоволення потреб, забезпечення своєї життєдіяльності, відновлення і покращення свого економічного положення. З іншого боку, в економіці на основі відносин між людьми забезпечується процес суспільного відтворення, рух ресурсів, продуктів і доходів. Відповідно визначення співвідношення і зв'язку між економічними відносинами та інтересами є актуальним, оскільки це дозволить розкрити системну роль даних економічних явищ в економіці.

Аналіз останніх наукових досліджень. У працях вчених-попередників, а пізніше також і у сучасних дослідників відсутнє єдине розуміння зв'язку між економічними інтересами та економічними відносинами. Безпосередньо характеристику відтворення капіталістичних відносин вперше здійснив К. Маркс в процесі дослідження суспільного відтворення, його складових, характеру взаємодії основних імперативів суспільних відносин [1]. Однак конкретного визначення даної категорії К. Маркс не дав. Одночасно з цим сучасними вченими-економістами практично не приділялася увага обґрунтуванню даної категорії, а діалектичний зв'язок відтворення економічних відносин та економічних інтересів розглядався ними фрагментарно і поверхово на основі аналізу споріднених з інтересами понять. Зокрема, проводилися дослідження відтворення відносин власності (Ярушкіна О.А., Біглова Г.Ф.), економічних відносин суспільного відтворення та їх зв'язку з економічними інтересами (Колтакова А.В., Стомпелева К.С.), динаміки економічних відносин (Грабова О.М.) [2-5]. Натомість зміст і форми зв'язку відтворення економічних відносин та економічних інтересів вченими не розглядалися. Однак в умовах прискорення економічного розвитку та необхідності активізації основних рушійних сил відтворення

економічних відносин дуже важливим є встановлення місця, форм прояву даного процесу, що вимагає уточнення відповідності процесу відтворення економічних відносин та економічних інтересів, їх зв'язку і залежності.

Мета статті: з'ясувати характер взаємозв'язку і співвідношення відтворення економічних відносин та економічних інтересів, обґрунтувати сутність зазначеного процесу, форми його прояву і реалізації.

Викладення основного матеріалу дослідження. Категорія виробничих відносин є одним із наскрізних елементів робіт К. Маркса. І глибинний зміст відтворення зазначених відносин розкривається через їх уречевлений характер: капіталістичні відносини можуть відтворюватися, оскільки рухаються та реалізуються «в безперервному потоці свого відновлення», «якщо відтворюються ті речі, які їх виражають, втілюють» [6, с.233-234] – засоби виробництва і засоби споживання, що виробляються як капітал [6]. Адже «відтворення виробляє не тільки товари, не тільки прибавочну вартість, але виробляє і відтворює капіталістичні відносини: капіталіста – з одного боку, працівника – з іншого» [6, с.234]. Хоча у своїх працях Маркс не дає конкретного визначення, що собою представляє відтворення виробничих відносин, він встановлює базові принципи дії його механізму, ті імперативи, які детермінують їх відновлення, розкриває їх об'єктивну природу. Перевагою наукового аналізу Маркса є розкриття змісту відновлення відносин через розвиток, взаємопродовження категорій, а також через «наростання протиріч між продуктивними силами і виробничими відносинами» [7, с. 98-99], що за висловлюванням Блюміна І.Г. відображає розвиток суспільства в історичному зрізі.

Застосовуючи марксовий підхід, сучасні вчені підходять до будь-яких відтворювальних процесів саме у їх зв'язку з виробничими відносинами та відносинами власності як їх основи, продуктивними силами та суспільним відтворенням, з чим не можна не погодитися. Зокрема, Ярушкіна О.А. визначає відтворення відносин власності через їх змістовне наповнення як єдність процесів формування і реалізації власності, як етапи еволюції і втілення власності у всіх своїх іпостасях – від первинної форми і до перетворення у кінцевий продукт та подальшого нового перетворення в інвестиційний капітал [2]. Біглова Г.Ф. розглядає процес відтворення відносин власності, з одного боку, скрізь призму простого повторення відносин власності та відновлення прав на неї, а, з

іншого боку, через їх ускладнення і розширення у зв'язку з розвитком економіки [3, с. 29]. Базилев Н.І. та Гурко С.П. зв'язують відтворення економічних відносин із повторенням суспільного виробництва, наслідком якого є відновлення економічних зв'язків, ролі людини у даному процесі, відносин власності та економічних інтересів [8]. Одночасно генетика зв'язку відтворювального руху економічних відносин та економічних інтересів зазначеними вченими не розкривається, не беруться до уваги наслідки їх глибинних економічних взаємозв'язків, не встановлюється їх місце і роль в об'єктивних процесах. Тому слід обґрунтувати, як проявляється на поверхні процес відтворення економічних відносин, а також, яке місце у ньому займають інтереси, виходячи із результатів аналізу марксизму та сучасних економістів.

Науковий аналіз концепції відтворення економічних відносин К. Маркса показує, що даний процес є результатом взаємодії двох основних сторін суспільного виробництва – матеріально-уречевленої, представлені продуктивними силами суспільства, та суспільної сторони – виробничих відносин [1]. Тільки через постійну взаємодію зазначених сторін виробництва забезпечується процес суспільного відтворення. І, на наш погляд, тільки через зазначену взаємодію відбувається самовідтворення всієї системи економічних відносин, яке є основою реалізації економічних інтересів. Із положень Маркса слідує, що продуктивні сили як сукупність особистого й уречевленого факторів виробництва у своїй конкретній формі не є величиною статичною, оскільки постійно видозмінюються і розвиваються [1]. Звідси виходить, що матеріально-речова сторона суспільного відтворення, а також відтворення економічних відносин (за нашим допущенням) є рухливою і реактивною, тому що швидко реагує на зміни в економічному середовищі, зміни у потребах економічних суб'єктів та сукупності наявних економічних ресурсів, недостатніх для їх повного задоволення. Одночасно суспільна сторона відтворення економічних відносин (виробничі відносини), в основі якої лежить привласнення-відчуження об'єктів власності, є стійкою, тому не може швидко змінюватися і реагувати на невідповідність потреб і наявних ресурсів. Зазначену стійкість конструкції виробничих відносин, які за Марксом є «відносинами людей щодо засобів виробництва» [1], забезпечує їх ядро – відносини власності, які визначені історично, розвиваються і видозмінюються поступово, зберігаючи істотну структуру.

Аналіз отриманих Марксом висновків свідчить, що основне

економічне протиріччя між виробничими відносинами і продуктивними силами суспільства [1], по-перше, обмежує відновлення виробництва, відтворення економічних відносин, порушує упорядкованість і гармонію їх відтворювальної циклічності і, по-друге, проявляється на поверхні як протиріччя економічних інтересів суб'єктів або інтересів соціально-економічних груп [9]. Саме економічні інтереси як усупільнена форма прояву економічних відносин обумовлюють змістовне наповнення останніх, визначають місце економічних суб'єктів або їх груп в системі даних відносин, а з суб'єктивної точки зору виражають направленість суб'єктів на відтворення умов свого нормального функціонування і життєдіяльності, свого соціального та економічного положення шляхом участі в економічній діяльності, що детермінує задоволення потреб і забезпечення розвитку суб'єктів [9]. Але втілитися в реальні економічні форми економічні інтереси можуть тільки через забезпечення відновлення відносин в економічній системі, основоположним механізмом яких є привласнення-відчуження засобів виробництва і робочої сили, оскільки на основі даного механізму в економіці забезпечується отримання суб'єктами доходів (користі) від власності, що і є основним змістовним наповненням економічних інтересів. Тому, вважаємо, що привласнення-відчуження як основа економічних відносин, є одночасно механізмом забезпечення руху, взаємодії і реалізації економічних інтересів в процесі відтворення даних відносин, погодження їх протиріч, оновлення і розвитку.

Відповідно порушення в механізмі привласнення-відчуження, обумовлені невідповідністю продуктивних сил і виробничих відносин, будуть, на наш погляд, детермінувати протиріччя щодо відновлення взаємодії економічних інтересів, які виражають протиріччя у всій системі відтворення відносин. Навпроти – розв'язання основного економічного протиріччя буде означати досягнення їх взаємної відповідності, а, отже – утворення передумов для відтворюваності привласнення-відчуження та економічних відносин в цілому. У свою чергу, слід відмітити, що вирішення конфлікту продуктивних сил і виробничих відносин означає зміну останніх. Йдеться про заперечення системи попередніх економічних відносин, невідповідних продуктивним силам, однак не про повну відмову від них, а про відсікання їх деструктивних компонентів і одночасно збереження базових параметрів відносин привласнення-відчуження, які забезпечують безперервність функціонування економічної системи, та, одночасно, про розвиток, збагачення відносин

власності новими формами, об'єктами і суб'єктами. Як зазначає Біглова Ф.Г., останнє виходить із здатності власності до перетворення та розвитку [3, с. 29]. Отже, розкриті нами положення свідчать, що усунення суперечностей продуктивних сил і виробничих відносин, не тільки розкриває внутрішню природу і принципи функціонування відтворення економічних відносин, але й відображає його еволюцію, перехід у нову якість, коли оновлюються внутрішня структура і функціональна роль відносин при збереженні сталих, істотних закономірностей функціонування конструкції його відтворення.

Але вирішення зазначених суперечностей має ще й інші економічні наслідки – через їх розв'язання відновлюються можливості збереження безперервності як основного економічного відношення – відношення власності, так і всієї системи економічних відносин, безперервності взаємодії і реалізації економічних інтересів, безперервності задоволення потреб суб'єктів, тобто їх самовідтворення, безперервності функціонування суспільного виробництва. З цього виходить, що погодження протиріччя продуктивних сил і виробничих відносин знаменує врегулювання всього ланцюга протиріч і суперечностей, які вбудовані в кожному його ланку або які виходять із нього – протиріч відносин, протиріч потреб і ресурсів, протиріч інтересів суб'єктів відносин (див. рис. 1).

Таким чином, можна зробити висновок, що розв'язання основного економічного протиріччя між продуктивними силами і продуктивними відносинами, по-перше, виступає об'єктивною передумовою підтримання базових, суттєвих параметрів відтворення економічних відносин (механізму привласнення-відчуження) і одночасно основою його змін, розвитку, затвердження його нової якісної форми; по-друге, засобом досягнення в економічній системі погодженості і забезпечення взаємодії економічних форм відтворення економічних відносин – економічних інтересів, а також засобом задоволення потреб економічних суб'єктів і їх відповідності наявним економічним ресурсам. Відповідно до проведеного нами аналізу та отриманих висновків під **відтворенням економічних відносин** ми розуміємо *циклічне відновлення економічних відносин, яке забезпечує безперервність функціонування суспільного відтворення і всієї економічної системи через подолання основного економічного протиріччя, засноване на збереженні стійких параметрів відносин власності і одночасно на їх якісному еволюційному розвитку, ускладненні, збагаченні відносин власності новими елементами, і*

спрямоване на досягнення відповідності наявних ресурсів, потреб та економічних інтересів.

Відмінністю даного визначення є, по-перше, визнання процесу розв'язання сукупності протиріч економічної системи одночасно підґрунтям циклічності і підґрунтям якісного розвитку відтворення економічних відносин; по-друге, системний підхід до процесу відтворення економічних відносин, через який розкриваються причинно-наслідкові відповідності і встановлюються діалектичні закономірності взаємозв'язків між потребами, власністю, економічними відносинами та економічними інтересами. Потреби стають імпульсом до розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, що виступає підґрунтям до змін відносин власності. Привласнення-відчуження створює базову структуру, формує обумовленість, задає порядок перебігу процесу відтворення економічних відносин, надає системність даному процесу, підтримує його відтворюваність. Економічні інтереси відображають економічні відносини в реальних економічних формах їх реалізації – в формі доходів, продуктів, ресурсів тощо, отриманих на основі привласнення-відчуження, стають основою для задоволення потреб. А потреби, у свою чергу, детермінують необхідність відтворюваності економічних умов для їх задоволення, реалізацію економічних інтересів та відновлення економічних відносин.

Викладені положення представлено і розкрито нами в моделі відтворення економічних відносин, зображеної на рис. 1.

Із отриманих нами висновків виходить, що вузловими, стиковими моментами процесу відтворення економічних відносин є привласнення-відчуження та економічні інтереси. На наш погляд, зв'язок між ними, є діалектичним, комплементарним, а також системним. Йдеться про те, що: 1) економічні інтереси є *вихідною передумовою економічних відносин і їх відтворення*, оскільки детермінують необхідність суб'єктів вступати в економічні зв'язки та їх відновлювати. У такому ракурсі економічні інтереси виступають активним чинником, через який економічні відносини стають існуючими і відтворюваними; 2) одночасно вони є *формою прояву економічних відносин на поверхні економічної дійсності*, передусім відносин привласнення-відчуження, виражають спрямованість та обумовленість економічних зв'язків і взаємодій, а також змістовне наповнення відносин власності. Відповідно в процесі відтворення економічних відносин інтереси виступають формою прояву зазначених відновлюваних взаємодій, а також відновлюваних компонентів даного

процесу; 3) економічні відносини забезпечують реалізацію економічних інтересів, результат якої є одночасно результатом економічних відносин. Тим самим *економічні інтереси втілюються* у своїй конкретній субстанції – в економічній користі (вигоді), тобто переходять з абстракції в *конкретні економічні форми*. І підґрунтям зазначених перевтілень є взаємодія учасників відносин власності й отримання ними доходів та іншої вигоди від привласнення-відчуження. У даному ракурсі інтереси проявляються в процесі відтворення економічних відносин через свої форми реалізації.

Рис. 1 Модель відтворення економічних відносин

Джерело: розроблено автором

Таким чином, економічні відносини та економічні інтереси є діалектично взаємопов'язаними і спряженими економічними явищами, відповідно виступаючи як зміст і форма прояву та реалізації (див. рис. 2). І в такому діалектичному співвідношенні вони оформлюють, збагачують і розвивають один одного. Кожне із зазначених явищ має свій зміст і свої форми, які взаємно наповнюють і переходять одне в одне, завдяки чому утворюється їх взаємна органічна єдність і цілісність, що свідчить про наявність системних зв'язків між ними.

З нашої точки зору, в процесі відтворення економічних відносин виявлені співвідношення набувають ще більш глибинного змісту. У цьому випадку економічні інтереси як передумова, як форма прояву і як результат відтворення економічних відносин інтегруються в єдину сутність і забезпечують відтворюваність не тільки відносин, але і всіх їх компонентів. Зокрема, на основі присвоєння і одночасно відчуження в рамках відтворення відносин забезпечується кругообіг благ, ресурсів, доходів і видатків, підтримується процес суспільного відтворення. А формою, яка виражає сутність зазначених циклічних поновлень в процесі відтворення економічних відносин, є економічні інтереси. На наш погляд, звідси виходить, що за своїм внутрішнім змістом конструкція відтворення економічних відносин виступає кругообігом форм реалізації відносин власності, тобто конкретно виражених результатів привласнення-відчуження – економічних і соціальних благ, ресурсів, доходів, технологій, інформації тощо. А за своєю формою вияву зазначений кругообіг виражається на поверхні економічного базису як рух економічних інтересів власників ресурсів, благ, доходів тощо, який реалізується через зіткнення, взаємодію, взаємообмін, погодження інтересів. Адже інтереси – це форма (спосіб) виразу внутрішнього стану і змістовного наповнення економічних відносин через зовнішній контур. І в такому ракурсі аналізу економічні відносини – це передусім відносини інтересів, тобто їх співвідношення, взаємозв'язки, взаємозалежність і взаємодія. Зважаючи на це, з нашої точки зору, 1) *відтворення економічних відносин зовні постає як циклічне явище, яке проявляється через відновлювану взаємодію і рух економічних інтересів, що ми розглядаємо як процес відтворення економічних інтересів* (див. рис. 2). І при цьому слід зауважити, що кожен такий цикл не є простим повторенням циклу взаємодії інтересів суб'єктів економічних відносин, а

є унікальним за своєю суттю. Адже відтворення економічних інтересів буде співвідноситися з розвитком продуктивних сил, об'єктивними економічними і соціальними умовами привласнення-відчуження, які склалися на даний момент в економіці, різноманіттям об'єктів, суб'єктів власності, відносин між ними. Тому кожен цикл взаємодії інтересів за своїм внутрішнім наповненням матиме неповторний характер, а за своєю архітектонікою буде характеризуватися, по-перше, об'єктивними, стійкими параметрами, які забезпечують безперервність відтворення економічних інтересів та економічних відносин в економічній системі, і, по-друге, змінними параметрами, детермінованими суб'єктивними умовами їх реалізації, їх оновленням і розвитком. Виходячи з цього, 2) *відтворення економічних інтересів – це не беззмістовний момент руху і переміщення останніх, а спосіб їх існування через взаємодію та розвиток, який розкриває єдність стійкості і змінності у кількісному і якісному стані відтворення економічних відносин.* Але одночасно з цим циклічний рух інтересів є виразом їх власної економічної природи і сутності, а також виявом економічного змісту відтворення відносин як стійкого циклу привласнення-відчуження об'єктів власності та його результатів. Адже, як зазначав К. Маркс, «... матерія без руху так само немислима, як і рух без матерії. Рух тому так само несотворимий і непорушний, як і сама матерія...» [10, с. 59].

Таким чином, на основі вищевикладеного вважаємо за необхідне визначити, що **відтворення економічних інтересів** – *це економічний процес, заснований на циклічному русі і взаємодії інтересів як форми прояву і реалізації відтворення економічних відносин, який розкриває їх економічний зміст і еволюцію та будується на стійкості привласнення-відчуження і змінності якісних параметрів відносин власності, зумовлених розвитком продуктивних сил та суб'єктивних умов їх реалізації.* Представлене визначення, по-перше, уточнює форму вияву і реалізації відтворення економічних відносин в економічній системі (відтворення економічних інтересів), по-друге, розкриває економічну природу і одночасно економічний зміст відносин в економічній системі – (економічні інтереси), підкреслює об'єктивно-фундаментальну роль даного процесу в економічній системі – досягнення відповідності відносин власності рівню розвитку продуктивних сил, що дозволяє зберігати цілісність економічної системи і забезпечити постійне її функціонування.

Крім того, глибинний зміст відтворення економічних інтересів розкривається через процеси: 1) відновлення результатів реалізації економічних відносин, які співпадають з формами прояву і реалізації економічних інтересів (рис. 2). Зазначене означає, що в економічній системі в процесі відновлення економічних взаємозв'язків власники економічних благ, ресурсів і доходів знову і знову спрямовують зусилля на збільшення економічних/соціальних результатів від об'єктів власності, і постійно відновлюють відносини власності. У кожному кругообігу результати реалізації власності повертаються у виробничий процес, що розкриває замкнутий характер реалізації відносин привласнення-відчуження і одночасно замкнутий цикл руху їх економічних інтересів як форми прояву економічних відносин. У такий спосіб в економічній системі забезпечується безперервне відтворення економічних інтересів. Таким чином, однією з форм реалізації відтворювального руху взаємодій інтересів є кругообіг доходів, економічних благ, ресурсів тощо, який розкриває їх конкретне матеріальне втілення і розвиток. Тим самим внутрішній зміст відтворення економічних відносин переходить в форму реалізації відтворення економічних інтересів (рис. 2). А останнє, у свою чергу, наповнює власним змістом об'єкти спрямованості інтересів, тобто наділяє їх відтворюваністю. 3) самовідтворення суб'єктів економічних інтересів. Змістовною стороною останнього є відновлення соціально-економічних умов нормального функціонування, життєдіяльності і розвитку економічних суб'єктів, їх економічних укладів, здатності забезпечити участь в процесі суспільного відтворення, можливостей втілення їх цілей, задоволення потреб. Підґрунтям самовідтворення суб'єктів є безперервна відтворювальна реалізація їх інтересів.

Тому вважаємо, що **зміст відтворення економічних інтересів** – в циклічному відновленні взаємодії економічних інтересів, яке постає на поверхні як відтворюваний кругообіг форм реалізації економічних інтересів і яке обумовлює безперервність потоків ресурсів, продуктів, доходів, безперервність створення/покращення умов для присвоєння-відчуження економічних і соціальних благ, ефективного суспільного відтворення і самовідтворення економічних суб'єктів.

Отже, йдеться про те, що відтворення економічних інтересів замикає в собі відтворювальні потоки всіх елементів системи економічних відносин – об'єктів, суб'єктів, конкретних результатів відносин і самих цих відносин, а також всієї економічної системи, субсистемою якої і

виступає відтворення економічних відносин та відповідно відтворення економічних інтересів.

Рис. 2 Модель відтворення економічних інтересів і її характеристики*
Джерело: розроблено автором

Зокрема, відтворення економічних інтересів як суспільна форма відтворення економічних відносин забезпечує: 1) безперервність отримання доходів від факторів виробництва та економічних благ (потік відтворення економічної вигоди від власності); 2) відтворення потоків ресурсів і продуктів в процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання, тобто в процесі суспільного відтворення, кожна стадія якого заснована на взаємодії інтересів; 3) відновлення соціальних, економічних, інституційних умов життєдіяльності і функціонування, умов для задоволення потреб суб'єктів в цілому та людини зокрема (потік самовідтворення суб'єктів); 4) відтворення основного економічного відношення – відношення власності, її структури, способу реалізації, а також всієї системи економічних відносин в цілому.

Всі зазначені потоки виступають субсистемами в межах економічної системи і знаходяться в діалектичному взаємозв'язку і взаємодії одна з одною. Кожна з них характеризується взаємозумовленістю з іншою, тому виконує свою функціональну роль тільки в детермінізмі та взаємодії з іншими субсистемами. Тобто кожна з них не є самостійною й автаркічною, а навпаки, є детермінованою і відкритою. Зокрема, система відновлення економічних відносин зумовлює безперервність системи виробництва, розподілу, обміну і споживання, що, у свою чергу, детермінує постійне перетворення факторів виробництва в економічні/соціальні блага, створює основу для задоволення потреб і відтворення економічних суб'єктів. У зазначеному ракурсі дослідження можна визначити **відтворення економічних інтересів** як субсистему економічної системи, яка інтегрує відтворювальні потоки останньої в єдине середовище, формує умови для їх постійних взаємозв'язків, взаємодії, відтворюваності і розвитку, і тим самим стає основою розвитку всієї економічної системи. Таке розуміння відтворення економічних інтересів розкриває його системний характер через такі системні властивості як цілісність, наявність прямих (непрямих) зв'язків, відносин між компонентами, ієрархічність, суперечливість.

Висновки. Таким чином, відтворювальний рух і взаємодія економічних інтересів розкриває економічний зміст функціональних зв'язків і закономірностей, які утворюються в економічній системі на основі привласнення-відчуження, виявляє економічне підґрунтя та опосередковує процеси ефективного функціонування і розвитку

економічної системи. Адже в ній постійно повинні відтворюватися процеси щодо використання і відновлення ресурсів, споживання і нового виробництва благ, підтримання соціально-економічного стану та умов для економічної діяльності суб'єктів (соціальних, економічних, інституційних). Останнє визначає суспільну роль відтворення економічних інтересів як форми прояву відтворення економічних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Маркс К. Сочинения / К. Маркс, Ф. Энгельс. – изд. 2. – М.: Политиздат, Институт Маркизма-Ленинизма при ЦК КПСС, 1961. – Т. 24. – 648 с.
2. Ярушкина Е.А. Воспроизводство отношений собственности в кризисных условиях хозяйствования : автореф. ... канд. экон. наук : 08.00.01 : Краснодар, 2003.– 21 с.
3. Биглова Г. Ф. Воспроизводство отношений собственности в процессе их эволюции: автореф. ... канд. экон. наук : 08.00.01 : Москва, 2012. – 48 с.
4. Колтакова А.В. Экономические отношения общественного воспроизводства и механизм их регулирования : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01 / А.В. Колтакова; [Место защиты: Воронеж. гос. ун-т]. - Воронеж, 2009. – 17 с.
5. Стомпелева Е.С. Развитие системы экономических интересов как фактор общественного воспроизводства : автореф. ... канд. экон. наук : 08.00.01 / Е.С. Стомпелева. – Москва, 2017. – 26 с.
6. Розенберг Д.И. Комментарии к «Капиталу» К.Маркса / Под ред. Цаголова Н.А. – М.: Экономика, 1984. – 720 с.
7. Блюмин И.Г. История экономических учений (очерки теории) / Под ред. Полянского Ф.А. – М.: Высшая школа, 1961. – 267 с.
8. Базылев Н.И., Экономическая теория: пос. для препод., асп. и стаж. / Под ред. Н.И. Базылева, С.П. Гурко. – Мн.: Книжный Дом; Экоперспектива, 2005. – 637 с.
9. Маркс К. Сочинения / К. Маркс, Ф. Энгельс. – изд. 2. – М.: Политиздат, Институт Маркизма-Ленинизма при ЦК КПСС, 1961. – Т. 18. – 690 с.
10. Маркс К. Сочинения / К. Маркс, Ф. Энгельс. – изд. 2. – М.: Политиздат, Институт Маркизма-Ленинизма при ЦК КПСС, 1961. – Т. 20. – 827 с.